

ആരുടെയൊക്കെയോ ആർത്ഥികൾക്കു
വേണ്ടി ചെയ്യാത്ത കുറ്റത്തിന് ശിക്ഷിക്കപ്പെട്ട
നിരവധി ജീവിതങ്ങൾ കഴിഞ്ഞ പതിനാല്
വർഷമായി പോരാടുകയാണ്.

എൻഡോസൾഫാൻ: രേണകൂട വിധേയത്വത്തിന്റെ നാശവഴികൾ

രക്തസാക്ഷി പ്രമേയം: എൻഡോസൾഫാൻ എന്ന കാളകൂടം ആരും ശ്രദ്ധിക്കുന്നതിനും ചർച്ച ചെയ്യുന്നതിനും മുൻപ് കൊല ചെയ്യപ്പെട്ട ആയിരമായിരം ജീവജാലങ്ങൾക്കും ആവാസനശീകരണത്തിനും ആദരാഞ്ജലികൾ അർപ്പിക്കാതെ ഈ ലേഖനം തുടങ്ങാനാവില്ല. ഒപ്പം ഈ ലോകവ്യവസ്ഥിതി അറിയാതെ പിറന്ന് മരിച്ച, വലിയ തലയുള്ള ഉടലുമായി ലോകമനസ്സിൽ ജീവിക്കുന്ന മുളിയാറിലെ സൈനബ, ജരാനയുമായി ജനിച്ച പെരിയയിലെ ജയകൃഷ്ണൻ, വിസർജ്ജനാവയവമില്ലാതെ ഉറങ്ങാൻപോലുമറിയാത്ത ചാലിങ്കൽ കോളനിയിലെ കലേഷ്, ജനിമൂതിരിയിൽ ഒരു വ്യാഴവട്ടം മുഴുവൻ അപസ്മാരവുമായി മരണത്തിലേക്ക് പിടഞ്ഞുപോയ ബേജൂറിലെ പ്രജിത, അമ്മയുടെ ഗർഭപാത്രത്തിൽനിന്ന് അമ്മയുടെ മടിത്തട്ടിലും അരക്കെട്ടിലും മാത്രമായി ഇരുന്ന് ലോകം കണ്ടുതീർത്ത ബോവിക്കാനത്തെ സുബ്രഹ്മണ്യനും, അഷ്ടറഫും കവിതയും.... തുടങ്ങി ഈ കെട്ടുകാലത്തെ കാഴ്ചകാണാൻ കൂട്ടാക്കാതെ കണ്ണില്ലാതെ പിറന്ന് ആറാം മാസം മരിച്ച നഞ്ചൻപറമ്പിലെ സന്നദ് ഹസ്സൻ വരെ....

ഫോട്ടോ: മധുരാജ്, മാതൃഭൂമി

കൊല്ലപ്പെട്ട പേരിയാത്ത, ആരും പറയാത്ത നൂ
റുകണക്കിന് ബാലരക്തസാക്ഷികൾക്ക്, അവരുടെ
പേരെടുപ്പമുതൽ സർവംസഹയായി ജീവിതം സമർ
പ്പിച്ച അമ്മമാർക്കായി ഈ ലേഖനം സമർപ്പിക്കുന്നു.
ഇന്നും ഉണർവോടെ നിൽക്കുന്ന ഈ അമ്മമാർ വർ
ത്തമാനകാലത്തെ വീരജയങ്ങളാണ്. വരാൻ പോകുന്ന
വിഷമുക്തലോകത്തിന്റെ കാരണം നിങ്ങളാണെന്ന്
ലോകം പ്രകീർത്തിക്കും. നഷ്ടപ്പെട്ടുപോയ മക്കളെ
യോർത്ത് കരയരുത്. നിങ്ങൾ പ്രസവിച്ചത് വിഷവി
മുക്ത ലോകത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ചിന്തകളെയാണ്. നാം
നിങ്ങളെ നമിക്കുന്നു.

പൊഴിഞ്ഞുവീണ കുരുനുകൾ

പ്ലാനേഷൻ കോർപറേഷൻ ഓഫ് കേരള (PCK)
കാസർഗോഡ് ജില്ലയിൽ ലിറ്റർ കണക്കിന് എൻ
ഡോസൾഫാൻ ആരോഗ്യമില്ലാതെ കുഴിച്ചിട്ടിരിക്കുന്ന
നഞ്ചൻപറമ്പിലാണ് സന്നദ് ഹസ്സന്റെ ജനനം. ജനിക്കു
മ്പോൾതന്നെ കണ്ണുകളില്ലായിരുന്നു. അടഞ്ഞിരിക്കുക
യായിരുന്നു. മരിക്കുന്നതുവരെയുള്ള ആറ് മാസത്തെ

കഴിഞ്ഞ പതിനാല് വർഷക്കാലം
മാറിമാറിവന്ന പല ഗവൺമെന്റുകൾ
കുമുനിലും തിരവേന്തങ്ങളും
പ്രതിഷേധങ്ങളും സമരങ്ങളും ഒക്കെ
ഉണ്ടായെങ്കിലും ദുരിതബാധിതരു
ടെ പ്രശ്നങ്ങൾ പരിഹരിക്കുന്നതിന്
ഇതുവരെയും ശരിയായ രീതിയി
ലുള്ള ഇടപെടലുകൾ സർക്കാരിന്റെ
ഭാഗത്തുനിന്ന് ഉണ്ടായിട്ടില്ല.
എൻഡോസൾഫാൻ തിരോധിക്കണ
മെന്ന് ആവശ്യപ്പെട്ട് ആദ്യകാലത്ത്
കേരളത്തിൽ നടത്തിയ എല്ലാശ്രമ
ങ്ങളും പരാജയപ്പെടുകയായിരുന്നു

പ്രായത്തിനിടയിൽ ഒരിക്കൽപോലും കരഞ്ഞിരുന്നില്ല.
മുളലോ ഞരക്കമോ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ചലനമില്ലാത്ത
ഒരു മാംസപിണ്ഡം. സന്നദ് ഹസ്സന്റെ മരണത്തിന്
എന്താണ് കാരണം? കാസർകോട്ടെ പതിവ് കാഴ്ച
യാണിത്. വർഷം പിന്നിട്ട ജില്ലയുടെ വിശേഷങ്ങളും
ഇതിൽനിന്ന് വായിക്കാവുന്നതേയുള്ളൂ. എൻഡോസൾ
ഫാൻ ദുരിതബാധിതനായ സന്നദ് ഹസ്സൻ (സർക്കാർ
പട്ടികയിലില്ല) പനി വന്നതിനെത്തുടർന്ന് കാസർ
ഗോഡ് ജനറൽ ആശുപത്രിയിൽ ചികിത്സയ്ക്ക് വന്ന
താണ്. എൻഡോസൾഫാൻ രോഗികൾക്ക് പ്രത്യേക
പരിഗണന നൽകുന്ന കാസർഗോഡ് ഗവ. ആശുപ
ത്രിയിൽ ദുരിതബാധിതനായ ഈ പിഞ്ചുകുഞ്ഞിനെ
ശുശ്രൂഷിക്കാൻ പീഡിയാട്രീഷൻ(ശിശുരോഗവിഗ്ദ്ധൻ)
ഇല്ലായിരുന്നു. അഡ്മിറ്റ് ചെയ്യേണ്ട അവസ്ഥയിലാ
യിരുന്ന ഈ കുഞ്ഞിന് ചികിത്സ നൽകാൻ പറ്റിയ
ഡോക്ടർമാരുടെ അഭാവംമൂലം മരിയായ പരിചരണം
ലഭിച്ചില്ല.

സ്വകാര്യ ആശുപത്രിയിൽപ്പോയി ചികിത്സ തേടാ
നുള്ള സാമ്പത്തികശേഷി ഇല്ലാതിരുന്ന കുടുംബമായി
രുന്നു സന്നാദിന്റേത്. ശരിയായ ചികിത്സ ലഭിച്ചിരുന്നെ
ങ്കിൽ കുറെനാൾകൂടി ജീവിച്ചിരിക്കുമായിരുന്നു ഈ
കുഞ്ഞ്. ചികിത്സ നൽകാൻ ബാധ്യതപ്പെട്ട ഭരണകൂടം
ഇതിനുവേണ്ട സാഹചര്യം കാസർഗോഡ് ഒരുക്കിയില്ല.
അതുകൊണ്ടുതന്നെ സന്നദ് ഹസ്സന്റേത് ഒരു സാധാ
രണ മരണമല്ല. ഇതിനുമുമ്പ് ബേളൂരിലെ ശശിയുടെ
മകൾ പ്രജിത. കാസർകോഡ് ശരിയായ ചികിത്സ കി
ട്ടാതെ മരണപ്പെട്ട ഒട്ടേറെ പേരുണ്ട്. എൻഡോ സൾ
ഫാൻ വിഷമുള്ളിച്ച് ബീജകോശങ്ങളും ഗർഭപാത്രവും
വിഷലിപ്തമാക്കിയ ഭരണകൂടഭീകരതയുടെ ഊരാണ്
സന്നദ് ഹസ്സൻ.

1999ൽ കാസർഗോഡൻ ഗ്രാമങ്ങളിൽ ആരംഭിച്ച
ചെറിയ ചെറിയ ചെറുത്തുനിൽപ്പുകളാണ് പിന്നീട്
എൻഡോസൾഫാൻ എന്ന മാരക കീടനാശിനിയുടെ
സമ്പൂർണ്ണ നിരോധനത്തിലേയ്ക്കുള്ള കൂട്ടായ സമ
രമായി മാറിയത്. കഴിഞ്ഞ പതിനാല് വർഷക്കാലം
മാറിമാറിവന്ന പല ഗവൺമെന്റുകൾക്കുമുന്നിലും നി
വേദനങ്ങളും പ്രതിഷേധങ്ങളും സമരങ്ങളും ഒക്കെ
ഉണ്ടായെങ്കിലും ദുരിതബാധിതരുടെ പ്രശ്നങ്ങൾ
പരിഹരിക്കുന്നതിന് ഇതുവരെയും ശരിയായ രീതിയി
ലുള്ള ഇടപെടലുകൾ സർക്കാരിന്റെ ഭാഗത്തുനിന്ന്
ഉണ്ടായിട്ടില്ല. എൻഡോസൾഫാൻ നിരോധിക്കണമെന്ന്
ആവശ്യപ്പെട്ട് ആദ്യകാലത്ത് കേരളത്തിൽ നടത്തിയ
എല്ലാശ്രമങ്ങളും പരാജയപ്പെടുകയായിരുന്നു. ജനാ
ധിപത്യ സംവിധാനത്തിൽ ഭരണകൂടങ്ങൾക്ക് എത്ര
മാത്രം ജനവിരുദ്ധവും മനുഷ്യത്വരഹിതവും ആവാൻ
കഴിയും എന്നതിന്റെ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തലാണ് എൻഡോ
സൾഫാൻ ദുരന്തം. എല്ലാക്കാലത്തും സംസ്ഥാനത്തെ
കുഷിപകുപ്പിന് നേതൃത്വം നൽകുന്ന മന്ത്രിമാർക്ക്
എൻഡോസൾഫാൻ അനുകൂല സമീപനമായിരുന്നു
ഉണ്ടായിരുന്നത്. കൃഷ്ണൻ കണിയാംപറമ്പിൽതൊട്ട്
കെ.പി. മോഹനനിൽ എത്തിനിൽക്കുന്ന ഈ മന്ത്രി
പ്പടയുടെ തീരുമാനങ്ങളും പ്രഖ്യാപനങ്ങളും ഇതിന്
സാക്ഷ്യപത്രങ്ങളാണ്.

മനുഷ്യന്റെ ആരോഗ്യത്തേയും പരിസ്ഥിതിയേയും
ബാധിക്കുന്ന വിഷയം എന്ന രീതിയിൽ ആരോഗ്യ
വകുപ്പും പരിസ്ഥിതി വകുപ്പും ആണ് ഇത്തരം കാര്യ
ങ്ങൾ കൈകാര്യം ചെയ്യേണ്ടത്. എന്നാൽ പലപ്പോഴും
എൻഡോസൾഫാൻ മൂലമുണ്ടായ ആരോഗ്യപ്രശ്ന
ങ്ങളെക്കുറിച്ച് ആധികാരികമായ അഭിപ്രായങ്ങൾ
പറയുന്നത് കുഷിപകുപ്പാണ്. എന്തുകൊണ്ടാണ് ഇത്
സംഭവിക്കുന്നത്? ആരുടെ ഇടപെടലാണ് മറ്റു വകു
പ്പുകളെ നിശബ്ദമാക്കുന്നത്? ഒന്നുറപ്പാണ്, ഇവിടെ
കുഷിപകുപ്പിലെ ഏതാനും ഉന്നത ഉദ്യോഗസ്ഥരും
പി.സി.കെ. മാനേജുമെന്റും ഏതാനും കാർഷിക ശാ
സ്ത്രജ്ഞരും അല്പം ചില രാഷ്ട്രീയനേതൃത്വങ്ങളും
തമ്മിലുള്ള അവിശുദ്ധ കൂട്ടുകെട്ടാണ് എൻഡോസൾ
ഫാൻ ദുരന്തത്തിൽ ഇന്നും ഭരണകൂടത്തിന്റെ ചാഞ്ചാ
ട്ടത്തിനു കാരണം. ഇത് പുറത്തുകൊണ്ടുവന്നാലേ ശാ
സ്ത്രത്തിന്റെ ശരിതെറ്റുകൾ വിലയിരുത്തപ്പെടൂ. ഈ

കൂട്ടുകെട്ട് ജനകീയ സംവിധാനത്തിനു മേൽ വൻമതിലായി നിൽക്കുന്നതുകൊണ്ടാണ് ഒരുപാടുകാലത്തെ ജനകീയ പ്രതിഷേധങ്ങൾ ഉണ്ടായിട്ടും കേരളത്തിൽ എൻഡോസൾഫാൻ നിരോധനത്തിനു വേണ്ടി ഹൈക്കോടതിയെ സമീപിക്കേണ്ടിവന്നത്, ഇന്ത്യയിൽ എൻഡോസൾഫാണെതിരേ ശക്തമായ ജനവികാരം ഉണ്ടായിട്ടും സമ്പൂർണ്ണ നിരോധനത്തിനുവേണ്ടി സുപ്രീംകോടതിയെ സമീപിക്കേണ്ടിവന്നത്.

അന്താരാഷ്ട്ര സമ്മർദ്ദം

ഇന്ത്യയിൽ എൻഡോസൾഫാൻ നിരോധനത്തെ എതിർത്ത ഭരണകർത്താക്കൾ, അന്താരാഷ്ട്ര തലത്തിലുണ്ടായ സമ്മർദ്ദവും തുടർന്നുണ്ടായ ജാതീയതയും ഒഴിവാക്കുന്നതിനുവേണ്ടിയാണ് തൽക്കാലത്തേയ്ക്കെങ്കിലും എൻഡോസൾഫാൻ നിരോധിക്കാൻ തയ്യാറാണെന്ന് പറഞ്ഞത്. എന്നിട്ടോ, ഇപ്പോഴും സുപ്രീംകോടതിയിൽ എൻഡോസൾഫാൻ ഇളവ് അനുവദിച്ചു ഇനിയുള്ള അഞ്ച് വർഷക്കാലം എങ്ങനെ ഇനിയും കൂടുതലായി ഈ കാളകൂടം ഉല്ലാദിപ്പിക്കാനും വിതരണം ചെയ്യാനും കഴിയും എന്ന വിധിയുണ്ടാക്കാൻ വേണ്ടിയാണ് നിർമ്മാതാക്കളോടൊത്ത് ചില ഉദ്യോഗസ്ഥരും നേതൃത്വവും ശ്രമിക്കുന്നത്.

2011 ജൂൺ 20-ാം തീയതി മുഖ്യമന്ത്രി ഉമ്മൻ ചാണ്ടിയും അഞ്ചോളം മന്ത്രിമാരും കാസർഗോഡ് കലക്ട്രേറ്റ് കോൺഫറൻസ് ഹാളിൽവെച്ച് നടത്തിയ എൻഡോസൾഫാൻ ദുരന്തബാധിതരുടെ പുനരധിവാസ പ്രഖ്യാപനങ്ങളു

ടെ മാമാങ്കം കണ്ടപ്പോൾ ഞങ്ങൾ അതിശയിച്ചുപോയി. എൻഡോസൾഫാൻ ദുരിതബാധിതരുടെ പ്രശ്നങ്ങൾ മുഴുവൻ പരിഹരിക്കപ്പെടാൻ പോകുന്നു. മുഖ്യമന്ത്രിക്ക് പുറമെ ഓരോ മന്ത്രിമാരും അവരവരുടെ വകുപ്പുതല പ്രഖ്യാപനങ്ങൾ നടത്തി. ഇവയൊക്കെ നടന്നിരുന്നെങ്കിൽ ലോകത്തിലെ ഏറ്റവും നല്ല പാക്കേജ് ആകുമായിരുന്നു ഇത്. എന്നാൽ, പ്രഖ്യാപനങ്ങൾ നടത്തി കാസർഗോഡിന്റെ തെക്കൻ അതിർത്തിയായ കാര്യങ്കോട് പുഴ കടന്നപ്പോൾ എന്തിനുവേണ്ടിയാണ് കാസർകോഡ് പോയത് എന്നുപോലും മറന്നുപോയി നമ്മുടെ മുഖ്യമന്ത്രി ഉൾപ്പെടെയുള്ള മന്ത്രിപ്രഭുക്കൾ. അതുവരെ മരണപ്പെട്ടവർക്ക് ലഭിച്ചിരുന്ന ആശ്വാസസഹായം 50,000 രൂപയിൽനിന്ന് ഒരു ലക്ഷം രൂപയാക്കി ഉയർത്തുകയും വിതരണം ചെയ്യുകയും ചെയ്തിരുന്നു. എന്നാൽ, മുഖ്യമന്ത്രി ഉൾപ്പെടെയുള്ള മന്ത്രിമാർ പ്രഖ്യാപിച്ച ഏതെങ്കിലും ഒരു പദ്ധതിയെങ്കിലും നടപ്പിലാക്കിയിരുന്നെങ്കിൽ അല്ലെങ്കിലും ആശ്വാസമായിരുന്നേനെ.

ഇങ്ങനെ പ്രഖ്യാപനങ്ങൾ ഒന്നും നടപ്പിലാക്കാത്തതിന്റെ പേരിൽ ഉയർന്ന ഗൗരവമായ ജനവികാരം തണു

പി.സി.കെയെ എല്ലാ ബാധിതകളിൽനിന്നും ഒഴിവാക്കാനാണ് സർക്കാർ ശ്രമിക്കുന്നത്. സാമ്പത്തിക സഹായം അല്ലാതെയുള്ള ഏറ്റവും പരമപ്രധാനമായ ആരോഗ്യ-ചികിത്സാ സംവിധാനങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുന്ന സാമൂഹ്യ പുനരധിവാസത്തെക്കുറിച്ചും, പാരിസ്ഥിതിക പുനഃസ്ഥാപനത്തെക്കുറിച്ചും അധികാരികൾ സംസാരിക്കുന്നേയില്ല

പ്പിക്കാൻ കിട്ടിയ ഒരവസരമായിരുന്നു ദേശീയ മനുഷ്യാവകാശ കമ്മീഷന്റെ താക്കീത്. ദേശീയ മനുഷ്യാവകാശ കമ്മീഷന്റെ ശുപാർശകൾ അംഗീകരിച്ചു എന്ന് വരുത്തിത്തീർത്തുകൊണ്ട് മരണപ്പെട്ടവർക്കുള്ള സാമ്പത്തിക സഹായം അഞ്ച് ലക്ഷം രൂപയും കിടപ്പിലായവർക്ക് മൂന്ന് ലക്ഷം രൂപയും നൽകാൻ സർക്കാർ തീരുമാനിച്ചു. ദേശീയ മനുഷ്യാവകാശ കമ്മീഷന്റെ ശുപാർശകൾ നടപ്പിലാക്കരുത് എന്ന് ആവശ്യപ്പെട്ട് എൻഡോസൾഫാൻ നിർമ്മാതാക്കൾ കോടതിയിൽ കേസ് ഫയൽ ചെയ്തിരിക്കുന്ന അവസരത്തിൽ കൂടിയാണ് സംസ്ഥാന സർക്കാർ ഇങ്ങനെയൊരു തീരുമാനം പ്രഖ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നത്. എന്തു തന്നെയായാലും കമ്മീഷന്റെ അന്ത്യശ്വാസനം ലഭിച്ചതിന് ശേഷമെങ്കിലും ഇങ്ങനെയൊരു തീരുമാനം എടുത്തത് സ്വാഗതാർഹമാണ്. ഇത് വിതരണം ചെയ്യുന്നതിനാവശ്യമായ സമയബന്ധിത പരിപാടികൾ ആസൂത്രണം ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. മാത്രമല്ല, ഇവിടെ മനുഷ്യാവകാശ കമ്മീഷന്റെ രണ്ട് ശുപാർ

ശകൾ അംഗീകരിച്ചു എന്നല്ലാതെ സംസ്ഥാന ഗവൺമെന്റിന്റേതായ ഒരു പദ്ധതിയും നടപ്പിലാക്കിയിട്ടില്ല. ഇതിനു വേണ്ടി വരുന്ന സാമ്പത്തിക ബാധ്യത പി.സി.കെ. ഏറ്റെടുക്കണം എന്നത് കമ്മീഷന്റെ ശുപാർശകളിൽ പെടുന്നതാണ്. എന്നാൽ, പി.സി.കെയെ എല്ലാ ബാധിതകളിൽനിന്നും ഒഴിവാക്കാനാണ് സർക്കാർ ശ്രമിക്കുന്നത്. സാമ്പത്തിക സഹായം അല്ലാതെയുള്ള ഏറ്റവും പരമപ്രധാനമായ ആരോഗ്യ-ചികിത്സാ സംവിധാനങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുന്ന സാമൂഹ്യ പുനരധിവാസത്തെക്കുറിച്ചും, പാരിസ്ഥിതിക പുനഃസ്ഥാപനത്തെക്കുറിച്ചും അധികാരികൾ സംസാരിക്കുന്നേയില്ല.

പുനരധിവാസ പ്രഖ്യാപനങ്ങളും പ്രശ്നങ്ങളും

എൻഡോസൾഫാൻ ദുരിതബാധിതരുടെ പുനരധിവാസ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏകോപിപ്പിക്കുന്നതിന് ജില്ലാപഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് അധ്യക്ഷനും കലക്ടർ കൺവീനറുമായ ഒരു സെൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ട്. ആരോഗ്യം, സാമൂഹ്യക്ഷേമം, കൃഷി എന്നീ വകുപ്പുകളാണ് പുനരധിവാസ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ സജീവമായി ഏർപ്പെടുന്നത്. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ തന്നെ ഏറ്റവും പ്രധാന പ്രശ്നമായ എൻഡോസൾഫാൻ ദുരിതബാധിതരുടെ പുനരധിവാസ പ്രശ്നങ്ങൾ ചർച്ച ചെയ്യുന്ന ഈ സെല്ലിന്റെ യോഗത്തിൽ നാളിതുവരെയായും ഒരാറ്റ മന്ത്രിപോലും എത്തിയിട്ടില്ല. എന്തേ ഇങ്ങനെ സംഭവിക്കുന്നു?

ജില്ലയിലെ പതിനൊന്ന് പഞ്ചായത്തുകളിലായി 5,000-ത്തിലധികം രോഗികളാണ് ഔദ്യോഗികമായി എൻഡോസൾഫാൻ ദുരിതബാധിതർ. ഈ രോഗികളെ ആശുപത്രികളിൽ എത്തിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി ഓരോ പഞ്ചായത്തിലും ഒട്ടേറെ സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കിയിട്ടുണ്ടെന്നാണ് സർക്കാർ വാദം. എന്നാൽ, വാസ്തവം നേരെ തിരിച്ചാണ്. ഒരു പഞ്ചായത്തിൽ ഒരു മാസത്തിൽ രോഗികൾക്കുവേണ്ടി വാഹനം 1500 കിലോമീറ്ററിൽ അധികം ഓടാൻ പാടില്ല. കാസർഗോഡ് രോഗിക്ക് കോഴിക്കോട് മെഡിക്കൽകോളേജിലോ തിരുവനന്തപുരം ശ്രീ ചിത്രയിലോ പോയി പരിശോധന വേണമെങ്കിൽ ഒരു തവണ പോയി വരുമ്പോൾ തന്നെ 1500 കിലോമീറ്റർ തീരും. വീണ്ടും ചികിത്സയ്ക്കായി പോവണമെങ്കിൽ ഈ യാത്രാസൗകര്യം ഉപയോഗപ്പെടുത്താൻ കഴിയില്ല.

എൻഡോസൾഫാൻ ഇരകളുടെ ദുരിതങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കിയാണ് 2010-ൽ ജില്ലയ്ക്ക് ആധുനിക സഞ്ചാരികളോടുകൂടി പ്രത്യേക ആംബുലൻസ് നൽകിയത്. ഇത് സാധാരണ പോലെ രോഗിയെ കിടത്തി കൊണ്ടുപോവാനുള്ള ആംബുലൻസ് മാത്രമല്ല, ഒരു മിനി തിയേറ്റർ കൂടിയാണ്. ഇപ്പോൾ എൻഡോസൾഫാൻ രോഗികളുടെ സഹായത്തിനായി നൽകിയ ഈ ആംബുലൻസ് ജില്ലയിൽനിന്നും കടത്തിക്കൊണ്ടുപോയിരിക്കുന്നു. ഇത് എവിടെക്കാണ് കടത്തിയത് എന്ന് കണ്ടെത്തിയാൽ മന്ത്രിമാരുടെ താല്പര്യങ്ങൾ എന്തൊക്കെയാണെന്ന് കൃത്യമായി മനസ്സിലായിക്കൊള്ളും.

ആഗസ്റ്റ്-ഡിസംബർ മാസങ്ങളിലായി രണ്ട് തവണ

നടന്ന മെഡിക്കൽ ക്യാമ്പിലെ വിവരങ്ങൾ ഒന്നും തന്നെ ഇതുവരെയും അവസാനഘട്ടത്തിലെത്തിയില്ല. ആരെ ഭയന്നാണ് ഈ വിവരങ്ങൾ ക്രോഡീകരിക്കാത്തത്?

കോഴിക്കോട് മെഡിക്കൽ കോളേജ് ജില്ലയിൽ എൻഡോസൾഫാനുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് നടത്തിയ പഠനറിപ്പോർട്ടിൽ ഇവിടുങ്ങളിലെ ആരോഗ്യ പ്രശ്നങ്ങൾക്ക് കാരണം എൻഡോസൾഫാനാണെന്ന് കൃത്യമായി പറയുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ, ആരോഗ്യവകുപ്പ് ചെയ്തിരിക്കുന്നത് നിർമ്മാതാക്കളുടെ അഖിലേന്ത്യാവൈസ് പ്രസിഡന്റ് ഗണേശനുമായി കൂടിയാലോചന നടത്തലാണ്. ദുരിതബാധിതർക്കുവേണ്ടി സവിശേഷ ശ്രദ്ധ പതിപ്പിക്കുന്നതിന് പകരം ആരോഗ്യവകുപ്പ്

ഗണേശനുവേണ്ടി കത്തെഴുതുന്നു. ഇതേക്കുറിച്ച് മുഖ്യമന്ത്രി പറഞ്ഞത് ഒരു ഗണേശൻ എന്നാണ്. ഈ ഗണേശനാണ് അന്താരാഷ്ട്രതലത്തിൽ എൻഡോസൾഫാനുവേണ്ടി വാദിച്ചത്. മുഖ്യമന്ത്രിയും ആരോഗ്യവകുപ്പ് മന്ത്രിയും അറിയേണ്ടുന്ന ബാലപാഠം പ്രതിയോട് ചോദിച്ചല്ല പ്രോസിക്യൂഷൻ കുറ്റപത്രം തയ്യാറാക്കേണ്ടത് എന്നാണ്. മെഡിക്കൽ ക്യാമ്പുകളിലെ രോഗികളുടെ പട്ടികയ്ക്ക് അന്തിമരൂപം നൽകാത്തതിന്റെ കാരണം ഈ നടപടിയുമായി കൂട്ടിവായിക്കേണ്ടതാണ്. എത്ര ശക്തരായ കോർപ്പറേറ്റുകളാണ് നമ്മുടെ ഭരണസംവിധാനം നിയന്ത്രിക്കുന്നത് എന്ന് മനസ്സിലാക്കാൻ.

മുഖ്യമന്ത്രിയും മന്ത്രിമാരും കൂടിച്ചേർന്നാണ് ജില്ലയിൽ പഞ്ചകർമ്മ ചികിത്സാപദ്ധതി ഉദ്ഘാടനം

സെനബ

ഫോട്ടോ: മധുരാജ്, മാതൃഭൂമി

ചെയ്തത്. മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ പ്രഖ്യാപനം പോലെ തന്നെ ഉദ്ഘാടനം നടന്നതല്ലാതെ ഈ ചികിത്സാ സംവിധാനത്തിനും ശരിയായ പ്രവർത്തനം ഇല്ല.

പാഴ്വാനായ പ്രഖ്യാപനങ്ങൾ

ദുരിതബാധിതർക്ക് പെൻഷനായി 2000 രൂപയും കെയർടെയ്ക്കർ അലവൻസായി 1000 രൂപയും നൽകുന്നുണ്ടെന്നാണ് വെപ്. തിരുവനന്തപുരത്തുനിന്ന് സാമൂഹ്യ സുരക്ഷാമിഷൻ മുഖാന്തിരമാണ് പെൻഷൻ വിതരണം ചെയ്യുന്നത്. ആർക്കൊക്കെ പെൻഷൻ കിട്ടുന്നുണ്ട്? എപ്പോഴാണ് പെൻഷൻ ലഭിക്കുന്നത് തുടങ്ങിയ കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് കലക്ടർക്കും സെല്ലിനും വിവരമേ ഇല്ല. ഒരു പഞ്ചായത്തിൽ അഞ്ഞൂറ് പേർക്ക് പെൻഷൻ ഉണ്ടെങ്കിൽ ഒരു മാസം നൂറ് പേർക്ക് പെൻഷൻ ലഭിച്ചാൽ അടുത്തമാസം ലഭിക്കുന്നത് മറ്റൊരു നൂറ് പേർക്കായിരിക്കും. ആരുടെയൊക്കെയോ സൗജന്യംകൊണ്ടുന്നതുപോലെയാണ് ദുരിതബാധിതർക്കുള്ള പെൻഷൻ വിതരണം ചെയ്യുന്നത്. എന്നാൽ, ഇത് ഔദാര്യമല്ല. ഭരണകൂട ഭീകരതയുടെ ഇരകളായവർക്ക്-അവരുടെ ജീവിക്കാനുള്ള അവ

**നാളെ ശുദ്ധവായുവും തെളിയിരും
ശുദ്ധമായ ഭക്ഷണവുമുള്ള ആർദ്രതയുള്ള
മണ്ണും മരത്തും ജീവനും ഉണ്ടാവേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.
ജീവനിലിരുന്ന് പൂതിയ ബാലപാഠങ്ങൾ
കാസർഗോഡ് സ്വായത്തമാക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.
ഇതിനുവേണ്ടത് കാസർകോഡിന്റെ
പാരിസ്ഥിതിക പുനഃസ്ഥാപനത്തിനുള്ള
ശരിയായ രാഷ്ട്രീയ വീക്ഷണവും ഇച്ഛാശക്തിയും
നിറഞ്ഞ ഗൗരവപൂർണ്ണമായ സമീപനമാണ്**

കാശം നിഷേധിച്ചവർക്ക്-ഭരണകൂടം നൽകുന്ന നഷ്ടപരിഹാരത്തിന്റെ കണക്കിൽപ്പെടുത്തി നൽകേണ്ട അവകാശപ്പെട്ട ആനുകൂല്യമാണ് പെൻഷൻ. ഇവ വിതരണം ചെയ്യുന്നതിന് ശരിയായ രീതിയിലുള്ള സംവിധാനം ആവശ്യമാണ്.

എൻഡോസൾഫാൻ ദുരിതബാധിതർക്ക് പ്രത്യേക ബയോമെട്രിക് കാർഡ് വിതരണം ചെയ്യുമെന്നും ഈ കാർഡ് ലഭിച്ചവർക്ക് പിന്നീടുള്ള ചികിത്സ സൗജന്യമായിരിക്കുമെന്നും അധികാരികൾ അറിയിച്ചിരുന്നു. ആദ്യഘട്ടത്തിൽ കുറച്ചുപേർക്ക് ബയോമെട്രിക് കാർഡുകൾ കൃത്യമായി വിതരണം ചെയ്തു. ബയോമെട്രിക് കാർഡ് വിരണം ചെയ്തതിന്റെ ബില്ലിന് ഇതുവരെയും കെൽട്രോണിന് നൽകിയിട്ടില്ല. അതുകൊണ്ട് ഇതും നിന്നു. മാത്രവുമല്ല ഈ കാർഡിൽ ഒരിടത്തും ഇവർ എൻഡോസൾഫാൻ രോഗികളാണെന്ന് പറയില്ല. നൽകിയത് മുഴുവനും സ്നേഹസാന്ത്വനം കാർഡാണ്. ഈ രോഗികൾ ആരും തന്നെ എൻഡോസൾഫാൻ രോഗികളാണെന്ന് സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തരുത് എന്ന് ആരോഗ്യവകുപ്പിന്റെ റഹസ്യനിർദ്ദേശം ഉള്ളതായും പറയപ്പെടുന്നു. നേരത്തെ എൻഡോസൾഫാൻ ദുരിതബാധിതരായിരുന്നവർ ഇപ്പോൾ വെറും ആരോഗ്യപ്രശ്നങ്ങൾ ഉള്ളവർ മാത്രമായി മാറിയിരിക്കുന്നു. ഔദ്യോഗിക തലത്തിലെ ഈ റഹസ്യ നിർദ്ദേശത്തിന് കാരണം എന്താണ്? ആരാണ് തീരുമാനങ്ങളെടുക്കുന്നതിൽനിന്നും ഉദ്യോഗസ്ഥരെ പിന്തിരിപ്പിക്കുന്നത്?

എ.പി.എൽ/ബി.പി.എൽ വ്യത്യാസമില്ലാതെ എല്ലാ ദുരിതബാധിതർക്കും സൗജന്യരേഷൻ മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ പ്രഖ്യാപനമായിരുന്നു. സൗജന്യരേഷൻ നൽകുമ്പോൾ ഈ തുക ആര് നൽകും? ഉത്തരമില്ലാത്ത ഈ ചോദ്യത്തിനു മുന്നിൽ സൗജന്യരേഷൻ വിതരണവും നിന്നു പോകുന്നു. ആദ്യഘട്ടത്തിൽ കടങ്ങൾക്ക് മൊറട്ടോറിയവും പിന്നീട് എഴുതി തള്ളുന്നതിനെക്കുറിച്ച് ആലോചിക്കുമെന്നും പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നു. ഇതു വെറും പാഴ്വാക്കുകളായി. രോഗികളെ ചികിത്സിച്ചു കടക്കെണിയിൽപ്പെട്ടവർക്ക് ഇപ്പോഴും ജപ്തി നോട്ടീസുകൾ വന്നുകൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു.

1520 ലിറ്റർ എൻഡോസൾഫാൻ ജില്ലയിലെ മൂന്ന് പി.സി.കെ. ഗോഡൗണുകളിലായി സൂക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഉപയോഗ കാലാവധി കഴിഞ്ഞ ഈ എൻഡോസൾഫാൻ ഒരു മാസത്തിനകം നീക്കം ചെയ്യുമെന്നാണ് 2011 ജൂൺ 20-ന് മുഖ്യമന്ത്രി അറിയിച്ചത്. ബാരലുകൾ തുരുമ്പിച്ച് ദ്രവിച്ചതു കാരണം ചോർന്നൊലിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് ഡി.ആർ.ഡി.ഒ അധികൃതർ തന്നെ പറഞ്ഞു. ഇത് നിർവീര്യമാക്കി കൊണ്ടുപോകുന്നതിന് അഞ്ച് തവണ തീയതി പ്രഖ്യാപിച്ചു. അഞ്ച് ലക്ഷം രൂപ പ്രാഥമിക ചെലവ് വരും. പൂർണ്ണമായും നിർവീര്യമാക്കി നീക്കം ചെയ്യുന്നതിന് ഒരു കോടിയിലധികം രൂപ വേണ്ടിവരും. ഇത് എങ്ങനെ കൈകാര്യം ചെയ്യുമെന്ന് ഇന്നും അവി്യക്തമാണ്.

കഴിഞ്ഞതവണയും മുഖ്യമന്ത്രി ആയിരുന്നപ്പോൾ ഉമ്മൻ ചാണ്ടി കാസർഗോഡ് എൻഡോസൾഫാൻ ദുരിതബാധിത മേഖല സന്ദർശിച്ചിരുന്നു. ഇപ്പോഴത്തേത് പോലെ അന്നും ഒരുപാട് പ്രഖ്യാപനങ്ങൾ നടത്തുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ, സംഭവിച്ചത് അതുവരെ ഇ. പദ്മാവതിയുടെ നേതൃത്വത്തിലുള്ള ജില്ലാ പഞ്ചായത്ത് നടത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന മരുന്ന് വിതരണം പോലും നിർത്തിവയ്ക്കുകയായ്ക്കണ്ടായത്. ഇപ്പോൾ വീണ്ടും പഴയ പല്ലവി തന്നെ ആവർത്തിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ പ്രഖ്യാപനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കാത്തതിന്റെ പേരിൽ മേധാപട്കർ ഉൾപ്പെടെയുള്ളവരുടെ മാർച്ചിനുശേഷം കാസർഗോഡ് കലക്ടേറ്റിന് മുന്നിൽ ദുരിതബാധിതരുടെ സത്യാഗ്രഹസമരം തുടരുന്നു.

എൻഡോസൾഫാൻ മൂലമുണ്ടായ നഷ്ടങ്ങൾ കണക്കാക്കുന്നതിനും വിതരണം ചെയ്യുന്നതിനും വേണ്ടി ട്രൈബ്യൂണൽ സ്ഥാപിക്കുക എന്നത് സമരസമിതിയുടെ ഒരു പ്രധാന ആവശ്യമായിരുന്നു. ഹൈക്കോടതിയിൽ നിലനിൽക്കുന്ന, ഇതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കേസിൽ സർക്കാർ ഇതുവരെയും സത്യവാങ്മൂലം നൽകിയിട്ടില്ല. ഭരണത്തിൽ വന്നാൽ ട്രൈബ്യൂണൽ സ്ഥാപിക്കും എന്നത് പ്രധാന പ്രഖ്യാപനമായിരുന്നു.

കവിത

ഫോട്ടോ: മധുരാജ്, മാതൃഭൂമി

അത് എല്ലാ കാലത്തും സംഭവിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. എന്നും ഈ വിഷയത്തിൽ രണ്ട് പക്ഷമുണ്ടായിരുന്നു; അധികാരപക്ഷവും ജനപക്ഷവും. കഴിഞ്ഞ പതിനാല് വർഷം സർക്കാരുകൾ മാറി മാറി വന്നിട്ടുണ്ട്. എല്ലായ്പ്പോഴും പ്രതിപക്ഷം ജനപക്ഷമാവാറുണ്ട്. ഭരണപക്ഷം അധികാരപക്ഷവും. എന്നും ജനപക്ഷത്തിരിക്കുമ്പോൾ പീഡിതർക്ക് വേണ്ടി വാദിക്കും. അധികാര പക്ഷത്തെത്തുമ്പോൾ സ്വാഭാവികമായും ഇരകളുടെ കാര്യം മറക്കുകയും ചെയ്യും.

ജൈവജില്ല എന്ന സ്വപ്നം

മുഖ്യമന്ത്രി ഉമ്മൻചാണ്ടി 'മാതൃഭൂമി' പത്രത്തിലെ ലേഖനത്തിൽ എഴുതിയത് കാസർഗോഡെത്തിന് താൻ ഈ വിഷയത്തിൽ പ്രതികരിക്കുമെന്നാണ്. തിരുവനന്തപുരത്തുനിന്നും പുറപ്പെടുമ്പോൾ സത്യാഗ്രഹ പന്തലിലേക്കുള്ള വരവ് തയാറാക്കിയ മുഖ്യമന്ത്രിയെ കാസർകോഡ് എത്തിയപ്പോൾ ഇതിൽനിന്നും പിന്തിരിപ്പിച്ച വികാരം എന്താണ്? കൃഷിവകുപ്പ് മന്ത്രി കെ.പി. മോഹനൻ സമരസമിതിയുമായി ചർച്ച ചെയ്തിരുന്നു എന്നും മുഖ്യമന്ത്രി പറയുകയുണ്ടായി. എന്നാൽ, യാഥാർത്ഥ്യം തിരിച്ചാണ്. കാസർഗോഡ് കലക്ടറേറ്റിലെ ഔദ്യോഗിക യോഗത്തിനുശേഷം സത്യാഗ്രഹ പന്തലിലെത്തിയ കൃഷിമന്ത്രിയോട് അമ്മമാർ പരാതി പറയാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ അദ്ദേഹം അവിടെ നിന്നും ഉടൻ ഒഴിഞ്ഞുമാറുകയായിരുന്നു. സാമൂഹ്യ പുനരധിവാസത്തോടൊപ്പം തന്നെ ഏറെ പ്രാധാന്യത്തോടെ നടപ്പിലാക്കേണ്ടതാണ് ജില്ലയുടെ പരിസ്ഥിതിക പുനഃസ്ഥാപനവും.

മുഖ്യമന്ത്രിയും കൃഷിവകുപ്പ് മന്ത്രിയും ചേർന്ന് കാസർകോഡിനെ ജൈവജില്ലയായി പ്രഖ്യാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ, ഇതുവരെയും തുടർ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഉണ്ടായിട്ടില്ല.

1960-കളിൽ തുടങ്ങിയ രാസവളങ്ങളും രാസകീടനാശിനികളും ഉപയോഗിച്ചുള്ള കൃഷിരീതി നമ്മുടെ മണ്ണിന്റെ എല്ലാ ഉർവരതകളെയും വറ്റിച്ച് ഊഷ്മാക്കിയിട്ടുണ്ട്. എൻഡോസൾഫാൻ കീടനാശിനി പ്രയോഗം മണ്ണിനെയും വെള്ളത്തെയും ഗർഭപാത്രത്തെയും രക്തത്തെയും മൂലപ്പാലിനെയും വിഷലിപ്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. വിഷവിമുക്ത ഭൂമിക്കായുള്ള പോരാട്ടത്തിലെ നാഴികക്കല്ലായി മാറേണ്ട പ്രഖ്യാപനമാണ് ജൈവ ജില്ല. അങ്ങനെ എൻഡോസൾഫാൻ ബാധിത ജില്ല എന്നത് മാറി നാളെ ശുദ്ധവായുവും തെളിനീരും ശുദ്ധമായ ഭക്ഷണവുമുള്ള ആർദ്രതയുള്ള മണ്ണും മനസ്സും ജീവനും ഉണ്ടാവേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ജീവനിതയുടെ പുതിയ ബാലപാഠങ്ങൾ കാസർഗോഡ് സ്വാതന്ത്ര്യമാക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഇതിനുവേണ്ടത് കാസർകോഡിന്റെ പരിസ്ഥിതിക പുനഃസ്ഥാപനത്തിനുള്ള ശരിയായ രാഷ്ട്രീയ വിക്ഷേപവും ഇച്ഛാശക്തിയും നിറഞ്ഞ ഗൗരവപൂർണ്ണമായ സമീപനമാണ്. നാളെയുടെ ജീവന്റെ നിലനില്പിന് ഇത് അത്യാവശ്യമാണ്.

24 വർഷത്തെ വിഷമഴയിൽ മുതപ്രായരായവരും ജീവൻ നഷ്ടപ്പെട്ടവരും ഏറെയാണ്. പ്രകൃതിക്കേറ്റ ആഘാതം അതിലും വലുതാണ്. പി.സി.കെ. തോട്ടങ്ങളിൽ ഭരണകൂടങ്ങൾ മനുഷ്യർവം നടത്തിയിരിക്കുന്ന കുട്ടക്കൊലയുടെ ഉത്തരവാദികൾ ആരാണ്? പി.സി.

കെയോടൊപ്പം ഗുഡ്ലോചനകളിലും മറ്റും പങ്കാളികളായവർക്കും തുല്യ ഉത്തരവാദിത്വമാണുള്ളത്. എൻഡോസൾഫൻ നിർമ്മാതാക്കളും, ഒരുവിഭാഗം കാർഷിക ശാസ്ത്രജ്ഞരും, ഉന്നത ഉദ്യോഗസ്ഥരും അടങ്ങുന്ന ഗുഡ്സംഘത്തെ കണ്ടെത്താനുള്ള ഊർജ്ജിതമായ ശ്രമം ഉടൻ തുടങ്ങേണ്ടതുണ്ട്.

വിഷവിരുദ്ധസമരകാലം

കാസർഗോഡിലെ ജനങ്ങൾക്കു മേൽ പെയ്തിറങ്ങിയ വിഷമഴയിൽ നിന്നും ജനങ്ങളെ രക്ഷിക്കാനുള്ള സമരമാരംഭിച്ചിട്ട് പതിമൂന്നുവർഷം പിന്നിട്ടിരിക്കുന്നു. സാധാരണഗതിയിൽ ഒരു സമരം തണുത്തുറഞ്ഞ് ശിഥിലമാകാനുള്ള കാലം. എന്നാൽ ആരുടെയൊക്കെയോ ആർത്തികൾക്കു വേണ്ടി, ചെയ്യാത്ത കുറ്റത്തിന് ശിക്ഷിക്കപ്പെട്ട നിരവധി ജീവിതങ്ങൾ ഇന്നും പോരാടുകയാണ്. 1999 ഓടു കൂടിയാണ് ഈ വിഷയത്തിൽ സമരം സജീവമായി തുടങ്ങുന്നത്. മനുഷ്യനെ പോലെ അന്തസ്സായി ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശത്തിനു വേണ്ടി ജനങ്ങൾ തെരുവിലിറങ്ങുന്നത് ഈ കാലത്താണ്. അന്ന് മുളിയാറിലെ പുഞ്ചിരി ക്ലബ്ബിലെ നൂറോളം വരുന്ന പ്രവർത്തകർ എൻഡോസൾഫൻ തളിക്കാനെത്തിയ ഹെലികോപ്റ്റർ തടയാനെത്തി. അവരെ തുരത്താൻ ഇരുന്നൂറിലേറെ പൊലീസുകാരാണ് കാസർകോഡ് എസ്.പി. യുടെ നേതൃത്വത്തിലെത്തിയത്. നായനാർ ഗവൺമെന്റ് കേരളം ഭരിക്കുമ്പോഴായിരുന്നു ഇത്. തുടർന്ന് കാഞ്ഞങ്ങാട് നടന്ന ജനകീയ കൺവൻഷനിൽ എം.ടി. വാസുദേവൻ നായരും സുകുമാർ അഴീക്കോടും പങ്കെടുത്തു. കേരളത്തിലെങ്ങും ഈ വിഷയം ചർച്ച ചെയ്യപ്പെട്ടു തുടങ്ങി.

2002-ൽ 'എൻഡോസൾഫൻ ക്വിറ്റ് ഇന്ത്യ' എന്ന മുദ്രാവാക്യമുയർത്തി ഒരു ജനകീയ മാർച്ച് നടത്തി. ഒരു പക്ഷേ, ജില്ല കണ്ട ഏറ്റവും കൂടുതൽ ജനപങ്കാളിത്തമുള്ള ഒരു മാർച്ചായിരിക്കും അത്. അന്നത്തെ പ്രതിപക്ഷ നേതാവ് വി. എസ്. അച്യുതാനന്ദൻ അതിൽ പങ്കെടുത്തു. തുടർന്ന് അദ്ദേഹം സമരത്തോട് കാര്യമായി സഹകരിക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനുശേഷം അന്നത്തെ മുഖ്യമന്ത്രി ഉമ്മൻചാണ്ടി എൻഡോസൾഫൻ ദുരിതബാധിതരെ സഹായിക്കുമെന്ന് പ്രഖ്യാപിച്ചുവെങ്കിലും ഒന്നും ഉണ്ടായില്ല. തുടർന്ന് അദ്ദേഹം അക്കാലത്ത് നടത്തിയിരുന്ന ജനസമ്പർക്ക പരിപാടിയിൽ പങ്കെടുക്കാൻ കാസർഗോഡ് എത്തിയപ്പോൾ കലക്ടറേറ്റിനു മുന്നിൽ ഈ വിഷയത്തിൽ അനിശ്ചിതകാല നിരാഹാരം നടക്കുകയായിരുന്നു. എന്നാൽ അദ്ദേഹം അങ്ങോട്ട് തിരിഞ്ഞു നോക്കിയതുപോലുമില്ല. പിന്നീട് ജനസമ്പർക്ക പരിപാടി നടക്കുന്ന മൂനിസിപ്പൽ ഹാളിലേയ്ക്ക് ഞങ്ങൾ മാർച്ച് നടത്തിയെങ്കിലും പൊലീസ് തടഞ്ഞു. തുടർന്ന് എൻഡോസൾഫൻ ദുരിതബാധിതരുടെ 'മുഖ്യമന്ത്രിയെ തേടിയാത്ര' എന്ന സമരം പ്രഖ്യാപിച്ചു. കാസർഗോഡ് നിന്നും തിരുവനന്തപുരത്തേയ്ക്കായിരുന്നു യാത്ര. തിരുവനന്തപുരത്തെത്തി രണ്ടു ദിവസം കാത്തിരുന്ന ശേഷമാണ് നിവേദനം സമർപ്പിക്കാൻ മുഖ്യമന്ത്രിയെ കാണാനുള്ള അനുമതി ലഭിച്ചത്. നിവേദനം

കൈപ്പറ്റിയതല്ലാതെ നടപടിയൊന്നും ഉമ്മൻചാണ്ടി സർക്കാരിന്റെ ഭാഗത്തു നിന്നുണ്ടായില്ല. ആ യു.ഡി.എഫ്. സർക്കാരിന്റെ കാലം കഴിഞ്ഞു എൽ.ഡി.എഫ് അധികാരത്തിലെത്തി. തുടക്കം ആശാവഹമായിരുന്നു. എന്നാൽ മൂന്നു നാല് മാസങ്ങൾ പിന്നിട്ടപ്പോൾ കാര്യങ്ങൾ വീണ്ടും പഴയപടിയിായി.

വി.എസ്. അച്യുതാനന്ദൻ മുഖ്യമന്ത്രിയായിരിക്കുമ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സർക്കാർ നിസ്സംഗത തുടർന്നു. എന്നാൽ, ലോകം മുഴുവൻ ഈ വിഷയം ശ്രദ്ധിക്കപ്പെട്ടു തുടങ്ങിയിരുന്നു. മൂന്നുവർഷം പിന്നിട്ടപ്പോഴേയ്ക്കും ലോകം മുഴുവൻ കാസർഗോട്ടെ എൻഡോസൾഫൻ ദുരന്തത്തെക്കുറിച്ച് കേട്ടും കണ്ടും അറിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. അതോടെ കേരള സർക്കാരിന് വീണ്ടും അനക്കംവച്ചു. വി. എസ്. സർക്കാരിന്റെ അവസാനത്തെ ഒന്നര രണ്ടുവർഷം ചില ചെറിയതോതിലുള്ള പദ്ധതികൾ നടപ്പാക്കി. (സ്റ്റോക്ക്ഹോം കോൺഫറൻസിന്റെ ഭാഗമായി കാസർഗോഡ് എൻഡോസൾഫൻ വിരുദ്ധ ദേശീയ കൺവൻഷൻ നടത്തി. ഇന്ത്യയുടെ പലഭാഗത്തുനിന്നും കീടനാശിനിവിരുദ്ധ സംഘടനാപ്രതിനിധികൾ പങ്കെടുത്ത കൺവൻഷൻ വന്ദന ശിവ ഉദ്ഘാടനംചെയ്തു. ഇതേസമയം എൻവിസെജ് എന്ന സംഘടന പുതുമയുള്ള ഒരു സമരരീതി ആവിഷ്കരിച്ചു. 'ഒപ്പമര' സമരമായിരുന്നു അത്. ഒരു മരത്തിൽ വെള്ളത്തുണിച്ചുറ്റുകയും ആതുണിയിൽ എൻഡോസൾഫൻ നിരോധിക്കണമെന്നാവശ്യപ്പെടുന്നവരുടെ ഒപ്പകൾ ശേഖരിക്കുകയും ചെയ്തു. ഇത് ഏറെ ജനശ്രദ്ധ പിടിച്ചുപറ്റിയ സമരരീതിയായിരുന്നു.) തുടർന്ന് അധികാരത്തിലെത്തിയ യു.ഡി.എഫ്. സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് പദ്ധതികൾ വീണ്ടും താളംതെറ്റി തുടങ്ങി. പുതിയ സർക്കാർ ഒരു വർഷം പൂർത്തിയാക്കുമ്പോൾ ഇപ്പോൾ ദുരിതബാധിതർക്കു ലഭിക്കുന്ന ചികിത്സപോലും നിലയ്ക്കുന്ന സ്ഥിതിവിശേഷമാണ് സംജാതമായിരിക്കുന്നത്. ആവശ്യത്തിന് മരുന്നുകൾ ലഭ്യമല്ല. സ്ഥിതിഗതികൾ വീണ്ടും മോശമാകുകയാണ്.

ഈ സാഹചര്യത്തിലാണ് മേധാപട്കർ പങ്കെടുത്ത കലക്ടറേറ്റ് മാർച്ച് നടന്നത്. രണ്ടായിരത്തിയഞ്ചുറിലേറെ എൻഡോസൾഫൻ പീഡിതർ അതിൽ പങ്കെടുത്തിരുന്നു. തുടർന്നാണ് ഏപ്രിൽ ഇരുപത് മുതൽ എൻഡോസൾഫൻ പീഡിത മുന്നണി കലക്ടറേറ്റിനു മുന്നിൽ അനിശ്ചിതകാല സത്യാഗ്രഹം ആരംഭിച്ചത്. ചികിത്സ, ട്രൈബ്യൂണൽ, പുനരധിവാസം തുടങ്ങി 33 ആവശ്യങ്ങൾ ഉന്നയിച്ച് നടക്കുന്ന സത്യാഗ്രഹം. സർക്കാർ നിസ്സംഗത തുടർന്നാൽ അനിശ്ചിത കാല നിരാഹാര സത്യാഗ്രഹം ഉൾപ്പെടെ സമരം ശക്തിപ്പെടുത്താനാണ് സമിതി ആലോചിക്കുന്നു. എൻഡോസൾഫാനെതിരെ കാസർഗോഡ് നടന്ന സമരത്തിന്റെ രത്നച്ചുരുക്കമാണ് പരാമർശിച്ചത്. ഇതിനിടയിൽ ചെറുതും വലുതുമായ ഒട്ടേറെ സമരങ്ങൾ ഈ വിഷയം ഉന്നയിച്ച് ഇവിടെ നടന്നിരുന്നു. വിസ്താരഭയത്താൽ ചുരുക്കിയതാണ്—■

എൻഡോസൾഫൻ വിരുദ്ധ സമര സമിതി വൈസ് ചെയർമാനാണ് ലേഖകൻ